

Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru Older People's Commissioner for Wales

Tîm y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol
Y Gangen Polisi Cynllunio
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

03442 640 670

Rydym yn croesawu
galwadau yn Gymraeg

Adeiladau Cambrian
Sgwâr Mount Stuart
Caerdydd CF10 5FL

Cambrian Buildings
Mount Stuart Square
Cardiff CF10 5FL

07 Tachwedd 2019

Annwyl Syr/Madam,

Ymgynghoriad ar y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol

Diolch am y cyfle i ymateb i'r ymgynghoriad hwn¹.

Mae dros 800,000 o bobl 60 oed a hŷn yn byw yng Nghymru, a disgwylir i'r ffigur hwn gynyddu i dros filiwn dros yr ugain mlynedd nesaf. Bydd y ffordd y bydd Cymru yn cynllunio ar gyfer anghenion y genhedlaeth bresennol o bobl hŷn, a chenedlaethau'r dyfodol o bobl hŷn, yn hollbwysig.

Rhaid i'r cynlluniau hyn gydnabod cyfraniad allweddol pobl hŷn at ein cymunedau ar hyd a lled Cymru. Drwy dalu trethi a gwario, gwirfoddoli a gofalu, mae pobl hŷn yn gwneud cyfraniad cadarnhaol net blynyddol o £2.19 biliwn at economi Cymru.²

Mae angen ystyried y gwasanaethau, y cyfleusterau a'r gofynion seilwaith y mae eu hangen er mwyn i bobl hŷn allu parhau i gyfrannu fel gweithwyr a gwirfoddolwyr, a helpu gofaluwyr i gynnal eu lles a'u cadernid personol.

Fel y soniais yn fy ymateb i'r ymgynghoriad cynharach, 'Fframwaith Datblygu Cenedlaethol: Materion, Opsiynau a'r Opsiwn a Ffefrir',³ mae'r holl faterion a nodwyd yn y ddogfen yn berthnasol i bobl hŷn, yn enwedig cysylltedd digidol, tai, trafnidiaeth ac iechyd.

Mae cynllunio yn gallu bod yn help mawr i sicrhau bod pobl hŷn:

- Yn llai tebygol o deimlo'n unig ac yn ynysig os oes seilwaith digidol dibynadwy ac o ansawdd da ar gael sy'n eu cysylltu â ffrindiau a theulu, ac i sicrhau bod

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

gwaith Cymunedau Digidol – sy'n chwalu'r rhwystrau rhag ymgysylltu digidol – yn parhau.

- Yn gallu bwrw ymlaen â'u bywyd ac ymweld â'r teulu, mynd i apwyntiadau meddyg teulu/ysbyty neu gael swydd drwy ddefnyddio trafnidiaeth gyhoeddus a chludiant cymunedol sy'n effeithlon ac yn integredig.
- Yn llai tebygol o fod yn byw mewn tlodi tanwydd ac o syrthio oherwydd bod ganddyn nhw dai sy'n addas i'w hoedran, ac sy'n defnyddio ynni'n effeithlon.
- Yn gallu heneiddio'n dda a chael gafael ar y cyngor a'r gefnogaeth angenrheidiol, gan gynnwys eu hawliau ariannol.

Datblygu cymunedau sy'n ystyriol o oedran

Mae cymunedau sy'n mabwysiadu ac yn ymgorffori dulliau sy'n ystyriol o oedran o ran cynllunio, trafnidiaeth, tai, cyfranogiad a chefnogaeth yn hollbwysig er mwyn helpu pobl hŷn – a phobl o bob cenhedlaeth – i barhau i ymgysylltu, ac er mwyn cefnogi eu hiechyd, eu hannibyniaeth a'u lles.

Mae Sefydliad Iechyd y Byd yn dweud bod wyth elfen i gymunedau sy'n ystyriol o oedran, sef:

- Tai
- Trafnidiaeth
- Cyfranogiad cymdeithasol
- Parch a chynhwysiant cymdeithasol
- Cyfranogiad sifil a chyflogaeth
- Cyfathrebu a gwybodaeth
- Cymorth cymunedol a gwasanaethau iechyd
- Mannau awyr agored ac adeiladau cyhoeddus

Rwyf wedi dechrau gweithio gydag awdurdodau lleol i'w helpu i fod yn ystyriol o oedran, ac i wneud cais i fod yn aelodau o Rwydwaith Byd-eang Sefydliad Iechyd y Byd o Ddinasoedd a Chymunedau sy'n Ystyriol o Oedran.⁴ Bydd y gwaith yma'n ymestyn i gynnwys cynghorau tref a chymuned y flwyddyn nesaf.

Mae'r gwaith yma'n ategu polisi a blaenoriaethau Llywodraeth Cymru. Mae 'Ffyniant i Bawb' yn datgan y "byddwn yn elwa ar fanteision dewisiadau ac amgylchedd iach drwy gydol ein bywydau, a bydd ein cymunedau'n elwa ar y cyfraniad gwerthfawr y gall pobl hŷn gweithgar ei wneud".⁵

Bydd pawb yn elwa o gael strategaeth ofodol sy'n canolbwyntio'n llwyr ar gymunedau sy'n ystyriol o oedran, ac sy'n ystyried anghenion pobl hŷn ym mhob cwr o Gymru – o ardaloedd poblog mewn dinasoedd, i ardaloedd gwledig heb lawer o boblogaeth. Rwy'n argymhell bod y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol yn ymgorffori'r elfennau a'r agwedd ystyriol o oedran.

Dull gweithredu cydgysylltiedig

Er mwyn datblygu cymunedau sy'n ystyriol o oedran, rhaid i'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol a Chynlluniau Datblygu Lleol weithio gyda ac ochr yn ochr â ffactorau allweddol eraill sy'n llywio polisiâu yng Nghymru, gan gynnwys Cynlluniau Llesiant Lleol a'r strategaeth ar gyfer cymdeithas sy'n heneiddio, sydd ar y gweill gan Lywodraeth Cymru.

Hefyd, mae angen synergedd rhwng tai, trafnidiaeth, hamdden a chynllunio ar gyfer amgylcheddau dan do ac amgylcheddau yn yr awyr agored, sy'n galluogi pobl hŷn i fynd ati i fyw eu bywydau.

Rhaid i dair haen y broses o gynllunio datblygiadau – y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol, y Cynlluniau Datblygu Strategol rhanbarthol, a'r Cynlluniau Datblygu Lleol – ddeall y rhwystrau presennol, a gweithredu arny'n nhw.

Mae cynllunio yn hollbwysig o ran iechyd a lles pobl hŷn, ac rwy'n falch y bydd gan y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol rôl allweddol yn y broses o fwrw ymlaen â'r agendâu atal ac asedau yng Nghymru.

Tai

Rwy'n croesawu'r cyfeiriadau at ofynion tai pobl hŷn, gan gynnwys yr angen i ystyried y mathau o dai y byddwn ni'n byw ynddyn nhw yn y dyfodol, lleoliad y tai hynny, a'r gwasanaethau cymdeithasol a gofal iechyd sydd eu hangen.

Rwyf hefyd yn croesawu'r cysylltiad rhwng y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol a Pholisi Cynllunio Cymru, a'r pwyslais ar y cyd ar greu llefydd sy'n cefnogi lles ym mhob rhan o fywydau pobl. Fel rhan o'r pwyslais hwn, rwy'n disgwyl y rhoddir ar waith argymhellion Grŵp Arbenigol Llywodraeth Cymru ar Ddarparu Tai ar gyfer Poblogaeth sy'n Heneiddio a nodwyd yn yr adroddiad, 'Tai i'r dyfodol: diwallu dyheadau pobl hŷn Cymru' a gyhoeddwyd ym mis Ionawr 2017.⁶

Ymgysylltu ac Ymgynghori

Rwy'n croesawu'r cyfeiriad at ymgynghoriad cyhoeddus yn yr adran am gefnogi canolfannau trefol, a'r adran am gydblythu cynlluniau a strategaethau rhanbarthol. Un feirniadaeth gyffredin ymysg pobl hŷn am newidiadau mewn gwasanaethau cyhoeddus, yw bod penderfyniadau'n cael eu gwneud ynghylch pobl hŷn yn hytrach na gyda phobl hŷn, ac nad ydyn nhw'n cael digon o rybudd na chyfleoedd i wneud sylwadau mewn ffordd sy'n gallu dylanwadu ar benderfyniadau.

Mae'r ffordd mae gwybodaeth yn cael ei rhannu yn hollbwysig hefyd, a rhaid i'r cyhoedd allu cymryd rhan mewn nifer o ffyrdd gwahanol, gan gynnwys cyfarfodydd cyhoeddus a digwyddiadau galw heibio, ymgynghoriadau ac arolygon ar bapur ac ar-lein.

Gobeithio bod y sylwadau hyn yn ddefnyddiol, ac rwy'n edrych ymlaen at barhau i weithio gyda Llywodraeth Cymru ac eraill i sicrhau bod prosesau cynllunio sy'n ystyriol o oedran yn rhan ganolog o'r cynllun gofodol cenedlaethol ar gyfer Cymru.

Yn gywir,

Heléna Herklots CBE
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

¹ Llywodraeth Cymru. (2019). *Fframwaith Datblygu Cenedlaethol 2020-2040*; <http://bit.ly/35CIUiL>

² Edwards, R. T. et al. (2018) *Byw yn dda yn hirach: Y ddadl economaidd dros fuddsoddi yn iechyd a llesiant pobl hŷn yng Nghymru*. Prifysgol Bangor; <http://bit.ly/2VLqUxY>

³ Llywodraeth Cymru. (2018). *Fframwaith Datblygu Cenedlaethol: Materion, Opsiynau a'r Opsiwn a Ffeirir*; <https://bit.ly/2lxZR3R>

⁴ Sefydliad Iechyd y Byd. (2019). *Rhwydwaith Byd-eang Sefydliad Iechyd y Byd o Ddinasoedd a Chymunedau sy'n Ystyriol o Oedran*; https://www.who.int/ageing/projects/age_friendly_cities_network/en/

⁵ Llywodraeth Cymru. (2017). *Ffyniant i bawb: y strategaeth genedlaethol*; <https://bit.ly/2KTXXxF>

⁶ Llywodraeth Cymru. (2017). *Tai i'r Dyfodol: diwallu dyheadau pobl hŷn Cymru*; y Grŵp Arbenigol ar Ddarparu Tai ar gyfer Poblogaeth sy'n Heneiddio yng Nghymru; <https://bit.ly/2L8nGmo>

Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru Older People's Commissioner for Wales

NDF Team
Planning Policy Branch
Welsh Government
Cathays Park
Cardiff
CF10 3NQ

03442 640 670

Rydym yn croesawu
galwadau yn Gymraeg

Adeiladau Cambrian
Sgwâr Mount Stuart
Caerdydd CF10 5FL

Cambrian Buildings
Mount Stuart Square
Cardiff CF10 5FL

07 November 2019

Dear Sir/Madam,

Consultation on the National Development Framework (NDF)

Thank you for the opportunity to respond to this consultation.¹

Wales is an 'ageing nation' - over 800,000 people aged 60 and over live in Wales, and this is expected to increase to over one million over the next twenty years. How Wales plans for the needs of current and future generations of older people will be crucial.

These plans must recognise the vital contribution that older people make to our communities throughout Wales. Through spending, tax, volunteering and caring, older people make an annual net positive contribution of £2.19 billion a year to the Welsh economy.²

There is a need to consider the services, facilities and infrastructure requirements needed to enable older people to continue to contribute as employees and volunteers and to help carers maintain their well-being and personal resilience.

As I mentioned in my response to the earlier consultation 'National Development Framework: Issues, options and preferred option',³ all the issues identified in the document are relevant to older people, particularly digital connectivity, housing, transport and health.

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Planning can go a long way to ensure that older people:

- Are less likely to find themselves affected by loneliness and isolation if reliable and high-quality digital infrastructure is available that connects them with friends and family and that the work of Digital Communities to break down the barriers to digital engagement continues.
- can get on with their lives and visit family, attend GP/hospital appointments or gain employment via efficient and integrated public and community transport, and
- are less likely to be affected by fuel poverty and falls due to age-appropriate and energy efficient housing.
- Are able to age well and access the advice and support they need, including the financial entitlements to which they are eligible.

Developing Age-friendly Communities

Communities that adopt and embed age-friendly approaches to planning, transport, housing, participation and support play a vital role in helping older people – and people of all generations - to remain engaged and in supporting their health, independence and well-being.

The World Health Organisation identifies eight domains of age-friendly communities. These are:

- Housing
- Transport
- Social Participation
- Respect and social inclusion
- Civic participation and employment
- Communication and information
- Community support and health services
- Outdoor spaces and public buildings

I have started working with local authorities to support them to become age-friendly and to apply for membership of the World Health Organisation Global Network of Age-friendly Cities and Communities.⁴ This work will extend to town and community councils next year.

This approach complements the Welsh Government's policy and priorities. 'Prosperity for All' states that "we will reap the benefits of healthy choices and environments throughout our lives, and our communities will benefit from the valuable contribution that active older people can make".⁵

A spatial strategy that places age-friendly communities at its core and considers the needs of older people in all parts of Wales, from densely populated inner-city areas to sparsely populated rural areas, benefits everyone. I recommend that the NDF incorporates the age-friendly domains and approach.

Joined-up Approach

In order to develop age-friendly communities, the NDF and Regional and Local Development Plans must work with, and alongside, other key policy drivers in Wales, including Local Well-being Plans and the Welsh Government's forthcoming Strategy for an Ageing Society.

There also needs to be a synergy between housing, transport, leisure and planning for both indoor and outdoor environments that enable older people to go out and about and live their lives.

The current barriers must be sufficiently understood and acted upon at all three tiers of development planning: the NDF, the regional Strategic Development Plans and the Local Development Plans.

Planning is central to older people's health and well-being, and I welcome that the NDF will have a key role to play in taking forward the prevention and asset-based agendas in Wales.

Housing

I welcome the references to older people's housing requirements including the need to consider the type of houses in which we will live in the future, where they are located, and the social and healthcare services that are needed.

I also welcome the alignment between the NDF and Planning Policy Wales and the joint focus on creating places that support well-being across the whole of people's lives. I expect that this focus will seek to implement the recommendations of the Welsh Government's Expert Group on Housing an Ageing Population published in 'Our Housing AGEnda: meeting the aspirations of older people in Wales' report, published in January 2017.⁶

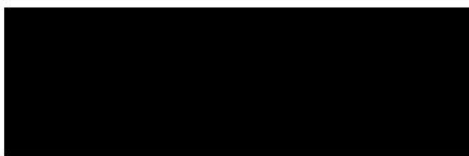
Engagement and Consultation

I welcome the reference to public consultation in both the section on 'Supporting Urban Centres' and the section on the 'Alignment of Regional Plans and Strategies'. A common critique of public service changes by older people is that decisions are made about them, not with them and they are not given enough warning or sufficient opportunities to comment in a way that can influence decisions.

How information is shared is also crucial, and public participation must take form in a number of different ways, including public meetings and drop-in events, online and paper-based surveys and consultations.

I hope that these comments are helpful, and I look forward to continuing to work with the Welsh Government and others to ensure that age-friendly planning is at the core of the national spatial plan for Wales.

Yours sincerely,

A black rectangular box redacting the signature of Heléna Herklots.

Heléna Herklots CBE
Older People's Commissioner for Wales

¹ Welsh Government. (2019). *National Development Framework 2020-2040*; <http://bit.ly/35CIUiL>

² Edwards, R. T. et al. (2018) *Living well for longer: The economic argument for investing in the health and wellbeing of older people in Wales*. Bangor University; <http://bit.ly/2VLqUxY>

³ Welsh Government. (2018). *National Development Framework: Issues, options and preferred option*; <https://bit.ly/2lxZR3R>

⁴ World Health Organisation. (2019). *WHO Global Network for Age-friendly cities and communities*; https://www.who.int/ageing/projects/age_friendly_cities_network/en/

⁵ Welsh Government. (2017). *Prosperity for All: the national strategy*; <https://bit.ly/2KTXXxF>

⁶ Welsh Government. (2017). *Our Housing AGenda: meeting the housing aspirations of older people*; Expert Group on Housing an Ageing Population in Wales; <https://bit.ly/2L8nGmo>